

Byla C-288/23 [El Baheer]¹**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2023 m. gegužės 3 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:*Verwaltungsgericht Stuttgart* (Vokietija)**Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:**

2023 m. gegužės 2 d.

Pareiškėjas:

HE

Atsakovė:

Vokietijos Federacinė Respublika

Pagrindinės bylos dalykas

Skundas, kuriame prašoma suteikti pabėgėlio statusą, jei šis prašymas būtų netenkintas, – suteikti papildomos apsaugos statusą, o jei ir pastarasis prašymas būtų netenkintas, – konstatuoti, kad pagal nacionalinę teisę taikytinas draudimas išsiųsti

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Reglamento Nr. 604/2013 3 straipsnio 1 dalies antro sakinio, Direktyvos 2011/95 4 straipsnio 1 dalies antro sakinio ir 13 straipsnio, Direktyvos 2013/32 10 straipsnio 2 ir 3 dalių, 33 straipsnio 1 dalies ir 2 dalies a punkto ir Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalies išaiškinimas, teisinis pagrindas: SESV 267 straipsnis

¹ Šiai bylai priskirti fiktyvūs vardas ir pavardė, neatitinkantys tikrųjų proceso šalies vardo ir pavardės.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar tokiu atveju, kai valstybė narė negali pasinaudoti Direktyvos 2013/32/ES 33 straipsnio 2 dalies a punkte suteikiama teise laikyti tarptautinės apsaugos prašymą nepriimtinu, kai pabėgėlio statusą prašytojui suteikė kita valstybė narė, nes dėl gyvenimo sąlygų toje valstybėje narėje prašytojui kiltų rimtas pavojus patirti nežmonišką ar žeminantį elgesį, kaip tai suprantama pagal Pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnį, Reglamento (ES) Nr. 604/2013 3 straipsnio 1 dalies antras sakiny, Direktyvos 2011/95/ES 4 straipsnio 1 dalies antras sakiny ir 13 straipsnis ir Direktyvos 2013/32/ES 10 straipsnio 2 ir 3 dalys, 33 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies a punktas turi būti aiškinami taip, kad dėl aplinkybės, jog pabėgėlio statusas prašytojui jau buvo suteiktas, valstybė narė negali jai pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėti iš esmės ir privalo pabėgėlio statusą prašytojui suteikti neišnagrinėjusi materialinių šios apsaugos sąlygų?

2. Jei į pirmąjį prejudicinį klausimą būtų atsakyta taip, kad valstybė narė nėra saistoma kitos valstybės narės sprendimo prašytojui suteikti pabėgėlio statusą ir jai pateiktą tarptautinės apsaugos prašymą turi išnagrinėti iš esmės:

ar prašytojas negali būti įpareigojamas pagal Direktyvos 2008/115/EB 6 straipsnio 2 dalies pirmą sakinį nedelsiant išvykti į jam pabėgėlio statusą suteikusios valstybės narės teritoriją dėl šioje valstybėje narėje esančių aplinkybių, dėl kurių prašytojas patirtų nežmonišką ar žeminantį elgesį, kaip tai suprantama pagal Chartijos 4 straipsnį, ir tai reikštų, kad valstybė narė, nenustačiusi šio įpareigojimo pagal Direktyvos 2008/115/EB 6 straipsnio 2 dalies pirmą sakinį, galėtų priimti sprendimą grąžinti prašytoją į kilmės šalį pagal Direktyvos 2008/115/EB 6 straipsnio 2 dalies antrą sakinį, siejamą su 1 dalimi?

ar tokiu atveju reikia atskirai įvertinti aplinkybes pabėgėlio statusą suteikusioje valstybėje narėje, taigi taikyti kriterijų, koks taikomas sprendimui pagal Direktyvos 2013/32/ES 33 straipsnio 2 dalies a punktą, ar galima atsižvelgti į tai, kad pareiškėjas, valstybei narei bylą išnagrinėjęs iš esmės, joje negauna apsaugos statuso, taigi gali pasirinkti, ar grįžti į kitą, jam pabėgėlio statusą suteikusia valstybę narę, ar į kilmės šalį?

3. Jei į antrąjį prejudicinį klausimą būtų atsakyta taip, kad prašytojas turi būti įpareigojamas pagal Direktyvos 2008/115/EB 6 straipsnio 2 dalies pirmą sakinį nedelsiant išvykti į jam pabėgėlio statusą suteikusios valstybės narės teritoriją:

ar galima viename institucijos sprendime nustatyti įpareigojimą prašytojui nedelsiant išvykti į jam pabėgėlio statusą suteikusios valstybės narės teritoriją pagal Direktyvos 2008/115/EB 6 straipsnio 2 dalies pirmą sakinį ir priimti sprendimą grąžinti prašytoją į kilmės šalį pagal Direktyvos 2008/115/EB 6 straipsnio 2 dalies antrą sakinį, siejamą su 1 dalimi?

4. Jei į antrąjį prejudicinį klausimą būtų atsakyta taip, kad prašytojas negali būti įpareigojamas nedelsiant išvykti į jam pabėgėlio statusą suteikusios valstybės narės teritoriją pagal Direktyvos 2008/115/EB 6 straipsnio 2 dalies pirmą sakinį:

ar pagal negražinimo principą (Pagrindinių teisių chartijos 18 straipsnis ir 19 straipsnio 2 dalis, Direktyvos 2008/115/EB 5 straipsnis, Direktyvos 2011/95/ES 21 straipsnio 1 dalis) draudžiama priimti sprendimą grąžinti prašytoją į kilmės šalį pagal Direktyvos 2008/115/EB 6 straipsnio 2 dalies antrą sakinį, siejamą su 1 dalimi, kai prašytojui kitoje valstybėje narėje suteiktas pabėgėlio statusas, bet valstybė narė, kurioje prašytojas gyvena tuo metu ir pateikė prašymą suteikti prieglobstį, išnagrinėjusi bylą iš esmės, padaro išvadą, kad prašytojui apsaugos statusas negali būti suteikiamas?

5. Jei į ketvirtąjį prejudicinį klausimą būtų atsakyta taip, kad pagal negražinimo principą draudžiama priimti sprendimą grąžinti:

ar negražinimo principą (Pagrindinių teisių chartijos 18 straipsnis ir 19 straipsnio 2 dalis, Direktyvos 2008/115/EB 5 straipsnis, Direktyvos 2011/95/ES 21 straipsnio 1 dalis) reikia išnagrinėti jau priimant sprendimą grąžinti pagal Direktyvos 2008/115/EB 6 straipsnio 2 dalies antrą sakinį, siejamą su 1 dalimi, kai tai reikštų, kad sprendimas grąžinti negali būti priimamas, ar būtina priimti sprendimą grąžinti pagal Direktyvos 2008/115/EB 6 straipsnio 2 dalies antrą sakinį, siejamą su 1 dalimi, ir tuomet atidėti išsiuntimą pagal Direktyvos 2008/115/EB 9 straipsnio 1 dalies a punktą?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 4 ir 18 straipsniai, 19 straipsnio 2 dalis

2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai (toliau – Reglamentas Nr. 604/2013), 3 straipsnis

2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (toliau – Direktyva 2008/115) 5 straipsnis, 6 straipsnio 2 dalis, 9 straipsnio 1 dalis

2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (toliau – Direktyva 2011/95) 4, 13 ir 21 straipsniai

2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (toliau – Direktyva 2013/32) 10 straipsnis ir 33 straipsnio 2 dalis

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Grundgesetz (Pagrindinis įstatymas) 16a straipsnis

Asylgesetz (Prieglobsčio įstatymas, toliau – *AsylG*): 1 straipsnio („Taikymo sritis“) 1 dalies 2 punktas, 3 straipsnio („Pabėgėlio statuso suteikimas“) 1, 3 ir 4 dalys, 4 straipsnio („Papildoma apsauga“) 1 dalis, 29 straipsnio („Nepriimtini prašymai“) 1 dalies 2 punktas, 34 straipsnio („Išpėjimas dėl išsiuntimo“) 1 dalies pirmas sakiny

Aufenthaltsgesetz (Užsieniečių gyvenimo šalyje įstatymas, toliau – *AufenthG*): 50 straipsnio („Pareiga išvykti“) 3 dalis, 59 straipsnio („Išpėjimas dėl išsiuntimo“) 1 dalies pirmas sakiny, 60 straipsnio („Draudimas išsiųsti“) 1, 5 ir 7 dalys, 60a straipsnio („Laikinas išsiuntimo atidėjimas [laikinas teritorinis prieglobstis]“) 2 dalies pirmas sakiny

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 Pareiškėjas, kurio prašymo suteikti prieglobstį *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* (Federalinė migracijos ir pabėgėlių tarnyba, toliau – *Bundesamt*) netenkino, skunde prašo suteikti pabėgėlio statusą, jei šis prašymas būtų netenkintas, – suteikti papildomos apsaugos statusą, o jei ir pastarasis prašymas būtų netenkintas, – konstatuoti, kad pagal nacionalinę teisę taikytinas draudimas išsiųsti.
- 2 Pareiškėjas, gimęs 1996 m., yra palestinitis be pilietybės. 2020 m. rugpjūčio 12 d. jam Graikijoje buvo suteiktas pabėgėlio statusas. Jis turi iki 2023 m. rugpjūčio 11 d. galiojantį leidimą gyventi Graikijoje kaip pabėgėlis. Pareiškėjas negali grįžti į Graikiją, nes, kaip konstatuota *Bundesamt* vidaus išvadoje, jam ten kiltų pavojus patirti nežmonišką ar žeminantį elgesį, kaip tai suprantama pagal Chartijos 4 straipsnį.
- 3 2022 m. lapkričio 30 d. sprendimu *Bundesamt* pareiškėjui nesuteikė pabėgėlio statuso, netenkino jo prašymo suteikti prieglobstį, nesuteikė jam papildomos apsaugos statuso ir konstatavo, kad draudimas išsiųsti pagal *AufenthG* 60 straipsnio 5 dalį ir 7 dalies pirmą sakinį netaikytinas. *Bundesamt* pareikalavo iš pareiškėjo per 30 dienų nuo sprendimo paskelbimo išvykti iš Vokietijos Federacinės Respublikos ir nurodė, kad apskundimo atveju išvykimo terminas baigsis po 30 dienų nuo neskundžiamo sprendimo priėmimo pasibaigus prieglobsčio prašymo nagrinėjimo procedūrai. *Bundesamt* įspėjo, kad jei pareiškėjas nesilaikys išvykimo termino, jis bus išsiųstas į Palestinos autonomines teritorijas, Gazos Ruožą arba kitą valstybę, į kurią jis turi teisę atvykti arba kuri privalo jį atsiimti.
- 4 Dėl šio sprendimo paduotame 2022 m. gruodžio 22 d. skunde pareiškėjas prašo įpareigoti atsakovę suteikti jam pabėgėlio statusą, nes atsakovė yra saistoma aplinkybės, kad pabėgėlio statusas jam jau buvo suteiktas Graikijoje. Jei šis

prašymas būtų netenkintas, pareiškėjas prašo įpareigoti atsakovę suteikti jam papildomos apsaugos statusą, o jei ir pastarasis prašymas būtų netenkintas, – konstatuoti, kad pagal nacionalinę teisę, konkrečiai – pagal *AufenthG* 60 straipsnio 5 dalį ir 7 dalies pirmą sakinį, taikytinas draudimas išsiūsti.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 5 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamos bylos baigtis priklauso nuo atsakymo į prejudicinius klausimus.

Pirmasis prejudicinis klausimas

- 6 Pirmasis prejudicinis klausimas susijęs su Reglamento Nr. 604/2013 3 straipsnio 1 dalies antro sakinio, Direktyvos 2011/95 4 straipsnio 1 dalies antro sakinio ir 13 straipsnio ir Direktyvos 2013/32 10 straipsnio 2 ir 3 dalių, 33 straipsnio 1 dalies ir 2 dalies a punkto išaiškinimu. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad šis klausimas jau yra Teisingumo Teismo nagrinėjamos bylos (C-753/22) dalykas. Dėl pirmojo prejudicinio klausimo motyvų teismas savo argumentuose dėl pirmojo prejudicinio klausimo išsamiai nurodo *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas, Vokietija) nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje C-753/22 motyvus.

Antrasis–penktasis prejudiciniai klausimai

- 7 Antruoju–penktuoju prejudiciniais klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia didesnio aiškumo dėl sprendimo gražinti, jei Teisingumo Teismas į pirmąjį prejudicinį klausimą atsakytų taip, kad valstybė narė nėra saistoma aplinkybės, jog pabėgėlio statusas prašytojui jau buvo suteiktas kitoje valstybėje narėje, ir jai pateiktą tarptautinės apsaugos prašymą turi išnagrinėti iš esmės.
- 8 Remiantis *Bundesamt* sprendimu, pareiškėjas ne tik neturi teisės, kad jam būtų suteiktas pabėgėlio statusas, bet ir teisės, kad jis būtų pripažintas prieglobsčio prašytoju, kad jam būtų suteiktas papildomos apsaugos statusas arba kad būtų konstatuota, jog pagal nacionalinę teisę taikytinas draudimas jį išsiūsti.
- 9 Pareiškėjas taip pat neturi teisės į papildomos apsaugos statusą, nes, kaip pats nurodė *Bundesamt*, jam negresia, kad bus paskirta arba įvykdyta mirties bausmė, kad patirs kankinimų arba kitokį nežmonišką ar žeminantį elgesį arba bus taip baudžiamas. Pareiškėjui taip pat negresia rimtas individualus pavojus gyvybei arba asmens neliečiamybei dėl nesirenkamojo smurto per tarptautinį arba nacionalinį ginkluotąjį konfliktą.
- 10 Pareiškėjas neturi ir teisės, kad būtų konstatuota, jog pagal *AufenthG* 60 straipsnio 5 dalį ir 7 dalies pirmą sakinį taikytinas draudimas išsiūsti dėl humanitarinių priežasčių. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas preziumuoja,

kad, nepaisant apskritai blogų gyvenimo sąlygų Gazos Ruože, pareiškėjas grįžęs galėtų užsidirbti minimaliam gyvenimo lygiui.

- 11 Kadangi pareiškėjas neturi apsaugos statuso ir jokio kito leidimo gyventi šalyje, pagal *AsylG* 34 straipsnį, siejamą su *AufenthG* 59 straipsnio 1 dalies pirmu sakiniu, turi būti pateikiamas išpėjimas dėl išsiuntimo ir nustatomas tinkamas terminas. Tai atitinka sprendimą grąžinti, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/115 3 straipsnio 4 punktą.
- 12 Vis dėlto *Bundesamt* pagal *AufenthG* 50 straipsnio 3 dalies antrą sakinį, kuriuo į nacionalinę teisę perkeltas Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalies pirmas sakinytis, nepareikalavo iš pareiškėjo nedelsiant išvykti į Graikiją. Todėl, kalbant apie išpėjimo dėl pareiškėjo išsiuntimo į kilmės šalį teisėtumą, kyla klausimas, ar buvo būtina pirmiausia pareikalauti, kad pareiškėjas išvyktų į Graikiją.
- 13 Atsižvelgiant į šį sprendimą grąžinti, kuris turi būti priimamas pagal nacionalinę teisę, kyla antrasis–penktasis prejudiciniai klausimai dėl sprendimo grąžinti pareiškėją į kilmės šalį suderinamumo su nurodymais, nustatytais Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalies pirmame sakinyje ir šios direktyvos 6 straipsnio 2 dalies antrame sakinyje, siejamame su 1 dalimi, ir su negrąžinimo principu.

Antrasis prejudicinis klausimas

- 14 Antruoju prejudiciniu klausimu siekiama išsiaiškinti, ar, prieš priimant sprendimą grąžinti, turi būti nustatomas įpareigojimas prašytojui nedelsiant išvykti į kitos, jam pabėgėlio statusą suteikusios valstybės narės teritoriją pagal Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalies pirmą sakinį, ar toks įpareigojimas gali būti nenustatomas, kai – kaip šiuo atveju – aplinkybės tą statusą suteikusioje valstybėje narėje yra tokios, kad prašytojas patirtų nežmonišką ar žeminantį elgesį, kaip tai suprantama pagal Chartijos 4 straipsnį.
- 15 Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalies pirmame sakinyje nustatyta, kad sprendimas grąžinti neturėtų būti priimamas dėl neteisėtai šalyje esančio trečiosios šalies piliečio, kuris turi leidimą, suteikiantį teisę pasilikti kitoje valstybėje narėje. Tokiais atvejais trečiosios šalies pilietį pirmiausia reikėtų įpareigoti nedelsiant grįžti į tą valstybę narę, kurioje jis turi leidimą, suteikiantį teisę pasilikti. Tik jei suinteresuotas trečiosios šalies pilietis nevykdo šio reikalavimo arba kai kyla grėsmė viešajai tvarkai arba nacionaliniam saugumui, turi būti priimamas sprendimas grąžinti (žr. 2017 m. lapkričio 16 d. Komisijos rekomendacijos (ES) 2017/2338 dėl bendro „Grąžinimo vadovo“ valstybių narių kompetentingoms institucijoms, vykdančioms su grąžinimu susijusias užduotis, 5.4 punktą).
- 16 Kiek prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui matyti, dėl viešosios tvarkos arba nacionalinio saugumo reikalingas neatidėliotinas trečiosios šalies piliečio išvykimas (Direktyvos 2008/115/EB 6 straipsnio 2 dalies antro

sakinio antra alternatyva) yra vienintelė šioje direktyvoje numatyta 6 straipsnio 2 dalies pirmame sakinyje nustatyto reikalavimo įpareigoti trečiosios šalies pilietį nedelsiant išvykti į kitos, jam pabėgėlio statusą suteikusios valstybės narės teritoriją išimtis.

- 17 Vis dėlto šios bylos faktinėmis aplinkybėmis kyla klausimas, ar neturi būti dar vienos reikalavimo įpareigoti asmenį išvykti į kitą valstybę narę išimties. Taip yra dėl to, kad tokiomis kaip šioje byloje faktinėmis aplinkybėmis, kai sprendimas pagal Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies a punktą negali būti priimamas dėl pabėgėlio statusą suteikusioje valstybėje narėje esančių aplinkybių, dėl kurių prašytojas patirtų nežmonišką ar žeminantį elgesį, kaip tai suprantama pagal Chartijos 4 straipsnį, būtų prieštaringa pirmiausia pareikalauti, kad prašytojas išvyktų į kaip tik tą valstybę narę (dėl taikytino kriterijaus vertinant, ar yra aplinkybės, dėl kurių prašytojas patirtų nežmonišką ar žeminantį elgesį, žr., pvz., 2019 m. kovo 19 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – Teisingumo Teismas) sprendimą *Ibrahim ir kt.*, C-297/17, C-318/17, C-319/17 ir C-438/17, EU:C:2019:219).
- 18 Į šią situaciją reikėtų žvelgti kitaip, jei atliekant vertinimą būtų ne tik atskirai atsižvelgiama į aplinkybes pabėgėlio statusą suteikusioje valstybėje narėje (šiuo atveju – Graikijoje), bet ir į faktą, kad, valstybei narei (šiuo atveju – Vokietijai) išnagrinėjus bylą iš esmės, prašytojui apsaugos statusas nebuvo suteiktas. Taip yra dėl to, kad, kai valstybė narė nėra saistoma aplinkybės, kad pabėgėlio statusas prašytojui buvo suteiktas kitoje valstybėje narėje (tai yra pirmojo prejudicinio klausimo dalykas), ir, išnagrinėjusi prašytojo prašymą suteikti prieglobstį, prieina prie išvados, kad nėra priežasties, dėl kurios prašytojas negalėtų grįžti į kilmės šalį, prašytojas galėtų pasirinkti, ar grįžti į kitą, jam pabėgėlio statusą suteikusia valstybę narę, ar į kilmės šalį.

Trečiasis prejudicinis klausimas

- 19 Jei į antrąjį prejudicinį klausimą būtų atsakyta taip, kad prašytojas turi būti įpareigojamas nedelsiant išvykti į jam pabėgėlio statusą suteikusios valstybės narės teritoriją pagal Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalies pirmą sakinį, kiltų klausimas, ar galima įpareigojimą pagal Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalies pirmą sakinį nustatyti ir sprendimą grąžinti pagal Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalies antrą sakinį, siejamą su 1 dalimi, priimti viename institucijos sprendime, ar jie turi būti laiko atžvilgiu atsieti vienas nuo kito (trečiasis prejudicinis klausimas).
- 20 Šį klausimą reikia išnagrinėti dėl to, kad, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo manymu, iš *AufenthG* 50 straipsnio 3 dalies antro sakinio, kuriuo į nacionalinę teisę perkeltas Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalies pirmas sakiny, neaišku, ar pareikalavimas išvykti į kitą valstybę narę ir įspėjimas dėl išsiuntimo į kilmės šalį turi būti laiko atžvilgiu atsieti vienas nuo kito.

- 21 Tai, kad minėti sprendimai turi būti priimami ne vienu metu, rodo argumentai, pateikti 2017 m. lapkričio 16 d. Komisijos rekomendacijos (ES) 2017/2338 dėl bendro „Gražinimo vadovo“ valstybių narių kompetentingoms institucijoms, vykdančioms su gražinimu susijusias užduotis, 5.4 punkte.

Ketvirtasis prejudicinis klausimas

- 22 Jei į antrąjį prejudicinį klausimą būtų atsakyta taip, kad prašytojas negali būti įpareigojamas nedelsiant išvykti į jam pabėgėlio statusą suteikusios valstybės narės teritoriją pagal Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalies pirmą sakinį, kiltų klausimas, ar galima priimti sprendimą gražinti prašytoją į kilmės šalį pagal Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalies antrą sakinį, siejamą su 1 dalimi, ar tam prieštarauja negražinimo principas (Chartijos 18 straipsnis ir 19 straipsnio 2 dalis, Direktyvos 2008/115 5 straipsnis, Direktyvos 2011/95 21 straipsnio [1] dalis) dėl to, kad pabėgėlio statusą prašytojui yra suteikusi kita valstybė narė (ketvirtasis prejudicinis klausimas).
- 23 Kadangi šis klausimas kiltų tik jei į pirmąjį prejudicinį klausimą būtų atsakyta taip, kad kitos valstybės narės sprendimas suteikti pabėgėlio statusą saistomojo poveikio neturi, bent jau „ribotą saistomąjį poveikį“ toks kitos valstybės narės sprendimas suteikti pabėgėlio statusą vis dėlto turėtų, jei į ketvirtąjį prejudicinį klausimą būtų atsakyta taip, kad pagal negražinimo principą draudžiama priimti sprendimą gražinti.
- 24 Tokiu kaip šis atveju, kai valstybė narė, atlikusi tyrimą, padaro išvadą, kad prašytojui apsaugos statusas negali būti suteikiamas, bet dėl negražinimo principo vis tiek negali priimti sprendimo gražinti, prašytojas negali nei grįžti į kitą valstybę narę dėl joje esančių aplinkybių, nei gauti leidimą gyventi valstybėje narėje, kurioje jis tuo metu yra. Vis dėlto prašytojui pagal nacionalinę teisę (*AufenthG* 60a straipsnio 2 dalies pirmas sakiny) gali būti suteikiamas vadinamasis laikinas teritorinis prieglobstis, t. y. atidedamas išsiuntimas.
- 25 Visgi toks laikinas teritorinis prieglobstis, kaip „tarpinis statusas“, suteikiamas trečiosios šalies piliečiams, kurie būna valstybės narės teritorijoje neturėdami leidimo, suteikiančio teisę pasilikti, ir teisės gyventi šalyje, bet dėl kurių negali būti priimtas sprendimas gražinti, prieštarauja tiek Direktyvos 2008/115 dalykui, tiek šios direktyvos 6 straipsnio formuluotei (žr. 2021 m. birželio 3 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Westerwaldkreis*, C-546/19, EU:C:2021:432, 57 punktą).
- 26 Pagal Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 1 dalį valstybės narės privalo priimti sprendimą gražinti kiekvieno trečiosios šalies piliečio, neteisėtai esančio jų teritorijoje, atžvilgiu, jei Sąjungos teisėje nenumatyta aiški išimtis. Valstybėms narėms neleidžiama toleruoti neteisėto trečiųjų šalių piliečių buvimo savo teritorijoje, kai nei pradedama gražinimo procedūra, nei išduodamas leidimas, suteikiantis teisę pasilikti. Direktyvos 2008/115 negalima aiškinti taip, kad pagal ją reikalaujama, kad valstybė narė suteiktų leidimą gyventi šalyje trečiosios šalies piliečiui, neteisėtai esančiam jos teritorijoje, jei dėl šio piliečio negali būti priimtas

nei sprendimas grąžinti, nei išsiuntimo priemonė. Konkrečiai kalbant apie Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 4 dalį, šia nuostata valstybėms narėms tik leidžiama pagal jų nacionalinę, o ne Sąjungos teisę suteikti teisę gyventi šalyje dėl asmeninių ar humanitarinių priežasčių neteisėtai jų teritorijoje esantiems trečiųjų šalių piliečiams (žr. 2022 m. lapkričio 22 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Išsiuntimas – medicininės kanapės)*, C-69/21, EU:C:2022:913, 85 ir 86 punktus).

Penktasis prejudicinis klausimas

- 27 Tokiomis aplinkybėmis kyla penktasis prejudicinis klausimas: jei į ketvirtąjį prejudicinį klausimą būtų atsakyta taip, kad pagal negražinimo principą draudžiama priimti sprendimą grąžinti prašytoją į kilmės šalį, kiltų klausimas, ar tai reikia išnagrinėti dar prieš priimant sprendimą grąžinti pagal Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalies antrą sakinį, siejamą su 1 dalimi (tai reikštų, kad sprendimas grąžinti negali būti priimamas), ar būtina priimti sprendimą grąžinti pagal šios direktyvos 6 straipsnio 2 dalies antrą sakinį, siejamą su 1 dalimi, ir tuomet atidėti išsiuntimą pagal direktyvos 9 straipsnio 1 dalies a punktą.
- 28 Teisingumo Teismo jurisprudencija šiuo klausimu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo manymu, yra prieštaringa.
- 29 Viena vertus, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad jeigu yra rimtų ir pagrįstų priežasčių manyti, jog trečiosios šalies piliečiui, neteisėtai esančiam valstybės narės teritorijoje, grįžus į trečiąją šalį kiltų realus nežmoniško ar žeminančio elgesio pavojus, kaip tai suprantama pagal Chartijos 4 straipsnį, sprendimas grąžinti jį į tą šalį negali būti priimtas, kol išlieka toks pavojus (žr. 2022 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Išsiuntimas – medicininės kanapės)*, C-69/21, EU:C:2022:913, 58 punktą; šiuo klausimu taip pat žr. 2021 m. vasario 24 d. Sprendimo *M ir kt. (Perdavimas valstybei narei)*, C-673/19, EU:C:2021:127, 42 ir 45 punktus ir 2023 m. vasario 15 d. Sprendimo *GS*, C-484/22, EU:C:2023:122, 28 punktą).
- 30 Kita vertus, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad trečiosios šalies piliečių „tarpinio statuso“ toleravimas, kai jie gyvena valstybės narės teritorijoje neturėdami teisės ir leidimo joje gyventi ir kai jiems nustatytas draudimas atvykti, tačiau nėra dėl jų priimto galiojančio sprendimo grąžinti, prieštarautų tiek Direktyvos 2008/115 dalykui, tiek šios direktyvos 6 straipsnio formuluotei. Šie argumentai taip pat galioja valstybės narės teritorijoje neteisėtai esantiems trečiųjų šalių piliečiams, kurie negali būti išsiųsti iš šalies, nes tai draudžiama pagal negražinimo principą. Kaip nurodyta Teisingumo Teismo sprendime, iš Direktyvos 2008/115 9 straipsnio 1 dalies a punkto matyti, kad ši aplinkybė nepateisina sprendimo grąžinti trečiosios šalies pilietį nepriėmimo esant tokiai situacijai, o ja galima pagrįsti tik jo išsiuntimo atidėjimą vykdant tokį sprendimą (žr. 2021 m. birželio 3 d. Sprendimo *Westerwaldkreis*, C-546/19, EU:C:2021:432, 57–59 punktus).

- 31 Pastarąjį sprendimą patvirtina tai, kad nei iš Direktyvos 2008/115 5 straipsnio formuluotės, nei iš jo vietos visoje sistemoje nekyla, kad atsižvelgti į negražinimo principą galima tik priimant sprendimą gražinti. 5 straipsniu valstybės narės tik įpareigojamos laikytis negražinimo principo perkeltant direktyvą į nacionalinę teisę. Pagal Chartijos 19 straipsnio 2 dalį niekas negali būti perkeltas, išsiųstas ar išduotas į valstybę, kurioje jam gresia mirties bausmė arba kurioje jis gali patirti kankinimų ar kitokį nežmonišką ar žeminantį elgesį arba būti taip baudžiamas. Visgi tikslą, kad būtų laikomasi šio principo, galima pasiekti ne tik tuo, kad valstybė narė nepriima sprendimo gražinti, bet ir tuo, kad atidedamas sprendimo gražinti vykdymas.
- 32 Galimybė atidėti išsiuntimą pagal Direktyvos 2008/115 9 straipsnio 1 dalies a punktą apima ne tik laikinas situacijas. Nei iš šios direktyvos formuluotės, nei iš sistemos ar priėmimo istorijos nematyti, kad būtų apsiribojama laikinu draudimu išsiųsti. Direktyvos 2008/115 9 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad valstybės narės atitinkamam laikotarpiui gali atidėti išsiuntimą, atsižvelgdamos į atskiro atvejo konkrečias aplinkybes, taip pat visų pirma į 2 dalies a ir b punkte nurodytas aplinkybes, o Direktyvos 2008/115 9 straipsnio 1 dalies a punkte tokio apribojimo laiko atžvilgiu – „atitinkamam laikotarpiui“ – kaip tik nėra.

Prašymas bylą išnagrinėti pagal pagreitintą procedūrą

- 33 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas supranta, kad pagreitintos procedūros sąlygos pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 105 straipsnį nėra tenkinamos. Vis dėlto, atsižvelgiant į aplinkybę, kad Vokietijoje yra daugybė pabėgėlių, kurie čia dar kartą pateikė prašymą suteikti prieglobstį, nors tarptautinė apsauga jiems jau suteikta kitoje valstybėje narėje, ir kurie negali grįžti į šią kitą valstybę, paspartintas procesas atrodo reikalingas. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo bylą išnagrinėti pagal pagreitintą procedūrą.